

Sygn. akt I C 363/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 lutego 2021 roku

Sąd Okręgowy w Gliwicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Łucja Oleksy-Miszczyk
Protokolant:	sekretarz sądowy Wioleta Motyczka

po rozpoznaniu w dniu 16 lutego 2021 roku w Gliwicach

sprawy z powództwa M. L., A. L.

przeciwko (...) Bank Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.

o ustalenie ewentualnie zapłatę

1) ustala, że umowa kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego do CHF zawarta w dniu 9 maja 2008 roku pomiędzy (...) Bank S.A. (...) Ł. z siedzibą w K., a M. L. i A. L. jest nieważna;

2) zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 6.417 (sześć tysięcy czterysta siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

SSO Łucja Oleksy-Miszczyk

Sygnatura akt I C 363/20

UZASADNIENIE

Powodowie M. L. i A. L. wnieśli o ustalenie nieważności umowy kredytu hipotecznego indeksowanego do CHF z dnia (...). na podstawie art. 58 k.c. w związku z art. 353⁽¹⁾ k.c. lub na podstawie 69 Prawa bankowego w związku z art. 358⁽¹⁾ k.c. i w związku z art. 189 k.p.c. W uzasadnieniu powodowie powołali się na brak oznaczenia w umowie wysokości kwoty kredytu i nierzetelność udzielonych im jako konsumentom informacji. W ramach powództwa ewentualnego powodowie wnieśli o zasądzenie od pozwanego (...) Bank Spółka Akcyjna w W. na ich rzecz kwoty 57.772,16 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia następnego po doręczeniu pozwu. Podstawą żądania ewentualnego był zarzut abuzywności niektórych postanowień umowy.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa. Zaprzeczył aby umowa była nieważna lub aby zawierała klauzule niedozwolone (odpowiedź na pozew k. 96).

Sąd ustalił co następuje:

Powodowie zaciągnęli kredyt celem zmiany mieszkania na większe. Zapoznali się z ofertami kilku banków, niemniej problemem powodów była ich niska zdolność kredytowa do kredytu w złotych polskich. Ostatecznie powodowie trafili do poprzednika prawnego pozwanego, gdzie zaoferowano im kredyt indeksowany do CHF. Powodowi udzielono tam informacji, że nie ma zdolności do zaciągnięcia kredytu na interesującą go kwotę w PLN, ale jego zdolność kredytowa dla kredytu indeksowanego do CHF jest o 30-40 % większa niż do kredytu złotowego i taki kredyt może uzyskać.

Dnia (...). podpisali oświadczenie o wyborze waluty obcej. Oświadczenie zawiera tabelę, która w sposób przykładowy obrazuje zmiany wysokości rat kredytowych w wypadku zmiany wysokości stop procentowych oraz zmiany kursu CHF. Zawarta w tabeli symulacja zmiany kursu CHF dotyczy jego wzrostu o 11,21 %. Pod tabelą znajduje się oświadczenie o poinformowaniu, iż tabela ma charakter przykładowy i zobowiązanie do niewywodzenia na jej podstawie jakichkolwiek roszczeń w stosunku do banku. Poniżej powodowie oświadczyli, iż po zapoznaniu się z występującym ryzykiem kursowym oraz ryzykiem wynikającym ze zmiennej stopy procentowej wnoszą o udzielenie kredytu indeksowanego do waluty obcej (oświadczenie k. 143). W dniu (...) powodowie złożyli wniosek o udzielenie im kredytu w wysokości 125.000,- zł indeksowanego do CHF (wniosek k. 139).

W dniu 9 maja 2008 r. pomiędzy powodami, a poprzednikiem prawnym pozwanego tj. (...) Bank SA w K. zawarta została umowa kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego do CHF. Na mocy tej umowy bank zobowiązał się do udzielenia powodom kredytu w kwocie 135.889,81 zł indeksowanego kursem CHF. Przy założeniu, że uruchomiono całość kredytu w dacie sporządzenia umowy równowartość kredytu wynosiłaby 66.874,91 CHF, rzeczywista równowartość określona miała być po wypłacie ostatniej transzy kredytu (§ 1 pkt 1 umowy k. 47). Jednocześnie powodowie oświadczyli, iż są świadomi ryzyka kursowego, związanego ze zmianą kursu waluty indeksacyjnej w stosunku do złotego w całym okresie kredytowania i akceptują to ryzyko (§ 1 pkt 1 umowy). Z § 1 pkt 4 umowy wynika, że rata kapitałowo – odsetkowa przy założeniu uruchomienia całości kredytu w dacie sporządzenia umowy wynosiłaby równowartość 346,44 CHF. Rzeczywista wysokość rat odsetkowych lub rat kapitałowo –odsetkowych zostać miała określona w harmonogramie spłat. W myśl § 7 umowy wysokość rat odsetkowych zostanie określona w harmonogramie spłat, który zostanie doręczony w dniu uruchomienia poszczególnych transz w przypadku kredytu transzowego, zaś wysokość rat kapitałowo odsetkowych zostanie określona w harmonogramie spłat po wypłacie całości kredytu, rezygnacji przez kredytobiorcę z pozostałej części kredytu lub wygaśnięcia roszczenia o uruchomienie pozostałej części kredytu. Harmonogramy te miały stanowić integralną część umowy. Każdorazowy harmonogram określał wysokość rat spłaty przez okres dwóch lat kredytowania. Przed upływem tego okresu kredytobiorca otrzymywał nowy harmonogram na kolejny dwuletni okres trwania umowy. Na wniosek kredytobiorcy bank zobowiązał się przesłać harmonogram na cały okres kredytowania. Wypłata kredytu następowała w PLN, przy czym w dniu wypłaty kredytu lub każdej transzy kwota wypłaconych środków była przeliczana do CHF według kursu kupna walut określonego w tabeli kursów – obowiązującego w dniu uruchomienia środków (§ 9 pkt 2 umowy). Wysokość zobowiązania (w domyśle raty odsetkowej lub kapitałowo odsetkowej) zgodnie z § 10 pkt 3 umowy miała być ustalona jako równowartość wymaganej spłaty wyrażonej w CHF – po jej przeliczeniu według kursu sprzedaży walut określonego w „Bankowej tabeli kursów walut dla kredytów dewizowych oraz indeksowanych kursem walut obcych” do CHF obowiązującego w dniu spłaty. Bankowa tabela kursów walut dla kredytów dewizowych oraz indeksowanych kursem walut (zwana w umowie tabelą kursów) zgodnie z definicją zawartą w § 6 pkt 1 umowy sporządzana była przez merytoryczną komórkę banku na podstawie kursów obowiązujących na rynku międzybankowym w chwili sporządzenia tabeli i po ogłoszeniu kursów średnich przez NBP, tabela sporządzana była o godz. 16.00 każdego dnia roboczego i obowiązywała przez następny dzień roboczy.

Z § 21 pkt 5 regulaminu kredytowania wynika, iż w przypadku kredytu indeksowanego do obcej waluty przewidziana za wcześniejszą spłatę przeliczana jest według kursu sprzedaży dewiz na podstawie obowiązującej w banku tabeli kursów z dnia realizacji wcześniejszej spłaty. Z kolei §30 regulaminu określał warunki przewalutowania kredytu. Przewalutowanie następowało według kursów kupna dewiz z dnia złożenia wniosku o przewalutowanie na podstawie obowiązującej w banku tabeli kursów przypadku zmiany waluty z PLN na walutę obcą oraz według kursów sprzedaży dewiz z dnia złożenia wniosku o przewalutowanie na podstawie obowiązującej w banku tabeli kursów przypadku

zmiany waluty z waluty obcej na PLN. W przypadku przewalutowania z waluty obcej na inną walutę obcą do rozliczeń stosowano również kursy wynikające z tabeli kursów ustalonej przez bank (regulamin k. 60 i nast.).

Kredyt wypłacono w dwóch transzach: w dniu (...) w kwocie 85.989,81 zł, co stanowiło równowartość 42.930,50 CHF i w dniu (...) w kwocie 49.900,- zł co stanowiło równowartość 24.813,53 CHF ustalonych po kursie kupna wynikającym z tabeli kursowej z dnia wypłaty (potwierdzenie wypłaty środków k. 71).

Podpisana na wniosku kredytowym z ramienia banku doradca A. G. nie była pracownikiem Banku – pracowała w ramach samozatrudnienia na podstawie umowy z bankiem. Czynności wykonywała w siedzibie oddziału banku. Nie stosowano żadnych procedur dotyczących postępowania w przypadkach konsumentów, którzy zainteresowani byli zawarciem umowy o kredyt indeksowany do waluty obcej, w tym procedur dotyczących wyjaśnienia im istoty kredytu, rodzaju i treści przekazywanych informacji i pouczeń czy sposobu ich przekazania. Doradcy kredytowi, a przynajmniej A. G. (obecni Ż.), nie byli przeszkoleni w zakresie dokonywania tych czynności, nie mieli narzędzi (programów komputerowych, stosownych materiałów informacyjnych) do przeprowadzania symulacji wysokości zobowiązania, bądź pokazywania kursów historycznych CHF. Jediną informacją o ryzyku kursowym była tabela, którą przedstawiono do podpisu klientowi. Świadek nie pamięta czy zwracała uwagę klientów na spread walutowy, konsekwencje zmiany kursu waluty indeksacji dla wysokości kapitału wyrażonego w PLN i wysokości rat kapitałowo – odsetkowych. Nie zwracano również uwagi kredytobiorców na stosowanie do przeliczeń kursów ustalanych przez Bank. W okresie zaciągania kredytu przez powodów bank stosował szeroką reklamę kredytów indeksowanych. Zaciągnięcie kredytu złotowego było utrudnione z uwagi na wysokie wymagania co do zdolności kredytowej. Doradcy kredytowi byli wynagradzani prowizyjnie od sprzedaży tj. od wysokości kwoty udzielonych kredytów (zeznania świadka A. Ż. (1) na rozprawie w dniu 16 lutego 2021r. k. 216 i nast.).

Opisany wyżej stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o powołane wyżej dowody z dokumentów i zeznania świadka, a także przesłuchanie stron, ograniczone do przesłuchania powodów, przeprowadzone na rozprawie w dniu 26 listopada 2020r. (k. 177 i nast.).

Sąd zważył co następuje:

Sporna umowa ma charakter umowy indeksowanej do waluty obcej, co oznacza, że wysokość kapitału w chwili zawarcia umowy określona jest w złotych, a przeliczenie na walutę obcą następuje w chwili wypłaty środków, a więc czasem (tak jak w niniejszej sprawie) w terminie odległym od dnia zawarcia umowy. Wysokość kapitału jaki pozostaje do spłaty nie jest więc z góry znana ani w walucie indeksacji ani w PLN.

Świadczenie Banku wypłacane było w transzach i podczas każdej wypłaty dokonywano przeliczenia kwoty wyrażonej w złotych na CHF wedle kursu kupna stosowanego przez Bank. Ustalony ostatecznie w ten sposób kapitał miał być spłacany w ratach kapitałowo odsetkowych, przy czym dokonywano powtórnego przeliczenia wysokości raty na PLN, tym razem wedle kursu sprzedaży ustalanego przez Bank.

Zgodnie z art.69 ust. 1 Prawa bankowego przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy kwotę środków pieniężnych a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu.

W praktyce banki w roku 2008 powszechnie oferowały konsumentom kredyty denominowane lub indeksowane do walut obcych. Ten typ umowy został wypracowany w oparciu o zasadę swobody umów, a następnie usankcjonowany ustawowo. Ustawą z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy Prawo bankowe wprowadzono art. 69 ust. 2 pkt 4a wprost przewidujący umowy o kredyty walutowe denominowane i indeksowane do waluty innej niż waluta polska. Zgodnie z art. 4 powołanej ustawy w przypadku kredytów lub pożyczek pieniężnych zaciągniętych przez kredytobiorcę lub pożyczkobiorcę przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy ma zastosowanie art.69 ust.2 pkt 4a oraz art. 75b prawa bankowego, w stosunku do tych kredytów lub pożyczek pieniężnych, które nie zostały całkowicie spłacone - do tej części kredytu lub pożyczki, która pozostała do spłacenia. W tym zakresie bank dokonuje bezpłatnie stosownej

zmiany umowy kredytowej lub umowy pożyczki. Przepis ten wprost potwierdza stosowanie przepisów dodanych ustawą nowelizującą do umów zawartych wcześniej, zatem niezasadnym byłoby uznanie, że wyrażona w nim norma nie ma zastosowania, gdyż wcześniej zawarte umowy kredytu indeksowanego czy denominowanego były nieważne jako niedopuszczalne w dacie ich zawierania. Sąd Najwyższy również uznał za dopuszczalne zawieranie umów kredytu indeksowanego i denominowanego, nie widząc podstaw do uznania, iż konstrukcja ta narusza obowiązujące przepisy prawa, czy zasadę walutowości. (m.in. wyroki z 25 marca 2011 r. sygn. IV CSK 377/10, z 22 stycznia 2016 r. sygn. I CSK 1049/14, z 19 marca 2015 r. sygn. IV CSK 362/14, z 8 września 2016 r. sygn. II CSK 750/15, z 1 marca 2017 r. sygn. IV CSK 285/16, z 14 lipca 2017 r. sygn. II CSK 803/16, z 27 lutego 2019 r. sygn. II CSK 19/18, z 4 kwietnia 2019 r. sygn. III CSK 159/17). W świetle powyższego zarzut nieważności umowy z powodu jej niedopuszczalności ewentualnie nieważności klauzuli indeksacyjnej co do zasady w świetle art. 58 § 1 kc, 353¹ k.c., art. 69 ustawy prawo bankowe, czy też art. 358¹ k.c. należy uznać za nietrafny.

Za uzasadniony natomiast należy uznać zarzut naruszenia dobrych obyczajów poprzez nieudzielenie powodowi odpowiedniej informacji pozwalającej im na ocenę ryzyka związanego z zawarciem umowy. Postępowanie dowodowe wykazało, że powodowie nie zostali należycie pouczeni o istniejącym ryzyku kursowym. Pouczenia takiego nie można uznać za wystarczające jeżeli sprowadza się ono tylko do formalnego stwierdzenia, że ryzyko takie istnieje, a tym bardziej kiedy sformułowane jest w taki sposób, że może konsumenta wprowadzać w błąd co do zakresu tego ryzyka. Jak wynika z zeznań świadka A. Ż. powodowie i inni konsumenci zawierający w tym okresie umowy z poprzednikiem pozwanego nie byli pouczeni o ryzyku kursowym. Doradcy kredytowi, którymi bank się posługiwał przy zawieraniu umów, nie posiadali tym zakresie żadnych procedur, ani przygotowania merytorycznego (nie byli przeszkoleni), nie dysponowali też żadnymi narzędziami pozwalającymi na przeprowadzenie symulacji na przyszłość lub okazaniu kontrahentowi kursów historycznych waluty. Tabela, o której świadek wspominał, została okazana również powodowi i przez nich podpisana (k. 143). Obrazuje ona jednak skutki wzrostu kursu franka o około 11%, a więc daleko niższego niż ten który nastąpił w czasie trwania umowy. Ograniczanie pouczeń udzielanych konsumentowi do tak skonstruowanej tabeli, nawet przy zastrzeżeniu, że ma ona charakter przykładowy, nie jest rzetelną informacją pozwalającą na podjęcie przez konsumenta świadomej decyzji co do zaciągnięcia zobowiązania określonej treści. Taki sposób postępowania banku w obrocie z konsumentami narusza dobre obyczaje handlowe, a naruszenie to należy uznać za tym bardziej rażące, że jak wynika z zeznań świadka A. Ż. Bank jednocześnie prowadził politykę zachęcającą do zawierania umów indeksowanych, co przejawiało się w reklamie tego typu kredytów, ułatwieniach dotyczących zdolności kredytowej i sposobie wynagradzania doradców kredytowych (uzależniania tych wynagrodzeń od kwoty sprzedanych kredytów).

Za zasadny również Sąd uznał zarzut dotyczący przyjętej w umowie klauzuli przeliczeniowej tj. oparcie jej na własnych kursach kupna i sprzedaży CHF, określanych dowolnie przez bank w tabelach kursów, skutkiem czego umowa na skutek indeksacji nie zawierała określenia głównego świadczenia kredytobiorcy, a konkretnie nie określała kapitału kredytu. Jednocześnie na skutek zastosowania ponownego przeliczenia rat na PLN, znowu przy zastosowaniu kursów (tym razem kursów sprzedaży) dowolnie ustalanych przez Bank, nie określała również w sposób jednoznaczny sposobu wyliczenia rat kapitałowo – odsetkowych (§ 9 pkt 2, § 10 pkt 3 i § 7 umowy).

Zgodnie z art. 3 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich warunki umowy, które nie były indywidualnie uzgadniane mogą być uznane za nieuczciwe, jeśli stoją w sprzeczności z wymogami dobrej wiary, powodują znaczącą nierównowagę wynikającą z umowy, praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta, Warunki umowy zawsze zostaną uznane za niewynegocjowane indywidualnie, jeżeli zostały sporządzone wcześniej i konsument nie miał w związku z tym wpływu na ich treść, zwłaszcza jeżeli zostały przedstawione konsumentowi w formie uprzednio sformułowanej umowy standardowej. Zgodnie z art. 4 ust 2 dyrektywy ocenia nieuczciwego charakteru warunków nie dotyczy ani określenia głównego przedmiotu umowy, ani relacji ceny i wynagrodzenia do dostarczonych w zamian towarów lub usług, o ile warunki te zostały wyrażone prostym i zrozumiałym językiem.

Z kolei zgodnie z art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego

interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (§ 1). Jeżeli postanowienie umowy nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie (§ 2). Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przyjętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3).

Klauzula przeliczeniowa wpływająca bezpośrednio na wysokość świadczeń kredytobiorców stanowiła element określający wysokość tych świadczeń. Biorąc pod uwagę, że art. 69 prawa bankowego jako elementy przedmiotowo istotne umowy kredytu wskazuje obowiązek zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami stwierdzić należy, że klauzula ta wprost określała świadczenie główne kredytobiorców.

Możliwość uznania postanowień umownych za niedozwolone w pierwszej kolejności wymaga ich zakwalifikowania albo jako postanowień, które nie określają głównych świadczeń stron, albo jako postanowień określających główne świadczenia stron (w tym cenę lub wynagrodzenie), które nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. W niniejszej sprawie postanowienia umowy, odwołujące się do bliżej nieokreślonych kursów obowiązujących w banku począwszy od uruchomienia kredytu, poprzez okres spłat poszczególnych rat nie określały stałego i jednoznacznego, obiektywnie weryfikowalnego kryterium przeliczeniowego stanowiły scedowanie na rzecz banku prawa do kształtowania kryteriów przeliczeniowych (kursu waluty obcej w procesie wypłaty kredytu i jego spłaty) w taki sposób, że nie były one ani jasne (transparentne) ani zrozumiałe dla konsumenta. Tym samym postanowienie umowne określające główne świadczenie stron w postaci obowiązku zwrotu kredytu i uiszczenia odsetek nie było jednoznacznie określone w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. oraz art.4 ust. 2 Dyrektywy 93/13 z 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich

Otwiera to drogę do oceny kwestionowanych postanowień umownych pod kątem art. 385¹ § 1 zd.1 k.c. oraz art. 3 ust.1 Dyrektywy 93/13, który stanowi, że warunki umowy mogą być uznane za nieuczciwe, jeżeli stoją w sprzeczności z wymogami dobrej wiary, powodują znaczącą nierównowagę wynikających z umowy praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta.

Dobre obyczaje to także normy postępowania polecające nienadużywanie w stosunku do słabszego uczestnika obrotu posiadanej przewagi ekonomicznej. Zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem przez działanie wbrew dobrym obyczajom należy rozumieć wprowadzenie do wzorca klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową stron, zaś rażące naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję na jego niekorzyść praw i obowiązków wynikających z umowy (tak m.in. SN w wyrokach: z 19 marca 2007 r., III SK 21/06, z 29 sierpnia 2013r., I CSK 660/12 i z 13 sierpnia 2015 r., I CSK 611/14).

Postanowienie umowne jest sprzeczne z dobrymi obyczajami, gdy można rozsądnie założyć, że kontrahent konsumenta, traktujący go w sposób sprawiedliwy i słuszny i uwzględniający jego prawnie uzasadnione roszczenia, nie mógłby racjonalnie się spodziewać, że konsument zaakceptowałby w ramach negocjacji klauzulę będącą źródłem braku równowagi stron (wyrok Sądu Najwyższego z 15 stycznia 2016 r., I CSK 125/15). Klauzula, która nie zawiera jednoznacznej treści i przez to pozwala na pełną swobodę decyzyjną przedsiębiorcy w kwestii bardzo istotnej dla konsumenta, dotyczącej w istocie wysokości jego zobowiązania, jest klauzulą niedozwoloną.(wyrok SN z 4.04.2019r. III CSK 159/17). Taki też wniosek przyjął TSUE w wyroku C 26/13 (Kasler) pkt 2: Artykuł 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że w przypadku warunku umownego takiego jak ten rozpatrywany w postępowaniu głównym wymóg, zgodnie z którym warunek umowny musi być wyrażony prostym i zrozumiałym językiem, powinien być rozumiany jako nakazujący nie tylko, by dany warunek był zrozumiały dla konsumenta z gramatycznego punktu widzenia, ale także, by umowa przedstawiała w sposób przejrzysty konkretne działanie mechanizmu wymiany waluty obcej, do którego odnosi się ów warunek, a także związek między tym mechanizmem a mechanizmem przewidzianym w innych warunkach dotyczących uruchomienia kredytu, tak by rzeczony konsument był w stanie oszacować, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z tej umowy konsekwencje ekonomiczne.

Dokonując oceny opisywanych wyżej warunków umownych Sąd brał pod uwagę również okoliczności zawierania umowy. Nie ma podstaw do przyjęcia że powodowi udzielono w odpowiednim zakresie informacji co do zasad przeliczania świadczeń stron, skutków wynikających z zastosowania tabel kursowych obowiązujących w chwili przeliczenia, a także że zwrócono im uwagę na stosowanie różnych tabel do świadczeń banku i kredytobiorców. Nie ma również podstaw do przyjęcia, iż powodowie zostali należycie poinformowani o ryzyku kursowym. Bez znaczenia jest przy tym, czy kwestia ta na etapie zawierania umowy była przedmiotem zainteresowania powodów – obowiązek informacyjny oraz obowiązek jasnego i jednoznacznego sformułowania postanowień umownych jest obowiązkiem bezwzględny przedsiębiorcy.

Podsumowując - ponieważ treść kwestionowanych postanowień umowy umożliwia pozwanemu jednostronne kształtowanie sytuacji konsumenta w zakresie wysokości jego zobowiązań wobec banku, zakłócona zostaje równowaga pomiędzy stronami umowy, a takie postanowienie staje się sprzeczne z dobrymi obyczajami oraz dodatkowo w sposób rażący narusza interesy konsumentów. Zostały więc spełnione wszystkie przesłanki określone w art. 385¹ § 1 k.c., nakazujące uznać to postanowienie za niedozwoloną klauzulę umowną.

Konsekwencją abuzowości postanowień umownych jest brak związania nimi powodów, co determinuje konieczność pominięcia kursów walut obcych ustalanych jednostronnie przez bank. W umowie powstaje zatem luka, powodująca brak możliwości przeliczenia zobowiązania pozwanych do CHF i wysokości zadłużenia w poszczególnych okresach po waloryzacji, jak i powrotnego przeliczenia na złote. Tym samym dochodzi do niemożności określenia zarówno wysokości wykorzystanego kapitału, jak i poszczególnych rat. Ponieważ klauzula indeksacyjna stanowiła przedmiotowo istotny element umowy, stanowiący podstawę do zastosowania oprocentowania LIBOR właściwego dla waluty obcej, co niewątpliwie było głównym celem takiego, jak w przedmiotowej sprawie ukształtowania umowy, pominięcie tej klauzuli prowadzi do wynaturzenia całego stosunku prawnego i definitywnej zmiany charakteru umowy.

Zdaniem sądu w niniejszym przypadku brak jest podstaw, aby w miejsce abuzywnych klauzul waloryzacyjnych wprowadzać inny miernik wartości. Dopuszczalność zastąpienia klauzul niedozwolonych zgodnie z orzecnictwem TSUE, ze względu na cel „odstraszający” Dyrektywy 93/13, który w razie naruszenia równowagi stron umowy to stronie słabszej daje możliwości decyzyjne, uzależniona jest od woli konsumenta. W orzeczeniu Kasler (C-26/13) Trybunał dopuścił zastąpienie nieuczciwego warunku dyspozytywnym przepisem krajowym jedynie wówczas, gdy wyeliminowanie nieuczciwego warunku oznacza na mocy prawa krajowego unieważnienie całej umowy (co zdaniem sądu ma miejsce w niniejszej sprawie) oraz kumulatywnie jeżeli unieważnienie to naraża konsumenta na szczególnie niekorzystne konsekwencje (co jak wynika z jednoznacznego stanowiska powodów w niniejszej sprawie nie występuje).

Ponieważ w chwili zawarcia umowy nie obowiązywały przepisy dyspozytywne, które mogłyby znaleźć zastosowanie w miejsce bezskutecznych klauzul abuzywnych nie istnieje możliwość zastąpienia tych klauzul rozwiązaniami wynikającymi z ustawy. Z kolei ponieważ wyeliminowanie wadliwej klauzuli indeksacyjnej całkowicie zmieniłoby charakter umowy stron, a w szczególności charakter świadczenia głównego kredytobiorców, to uznać należało, że nie jest możliwe dalsze jej utrzymanie. Jak wynika z orzeczenia TSUE w sprawie Dziubak (C-260/18: 1) artykuł 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy, po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru niektórych warunków umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i oprocentowanego według stopy procentowej bezpośrednio powiązanej ze stopą międzybankową danej waluty, przyjął, zgodnie z prawem krajowym, że ta umowa nie może nadal obowiązywać bez takich warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy.

Ostatecznie zatem - skoro w niniejszej sprawie po wyłączeniu nieuczciwych warunków, ze względu na zmianę charakteru umowy nie jest możliwe jej obowiązywanie, a nie istnieje możliwość ich zastąpienia przepisem dyspozytywnym, należało uznać, że umowa nie może obowiązywać, co skutkowało ustaleniem jej nieważności.

O kosztach postępowania orzeczono w oparciu o przepis art. 98 k.p.c., przy czym na zasądzoną na rzecz powodów z tego tytułu kwotę złożyły się koszty zastępstwa procesowego powodów i zwrot opłaty od pozwu.

SSO Łucja Oleksy-Miszczyk